

УДК 35.072.1

doi:10.15421/151631

Дискреційні повноваження: загрози та можливості для розвитку місцевого самоврядування в Україні

Т.М. ТАРАСЕНКО

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президенті України,
Дніпро, Україна

Авторське резюме

Досліджено дискреційні повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування в контексті забезпечення розвитку місцевого самоврядування в Україні. Зроблено спробу конкретизувати сутність цих повноважень та підходи щодо удосконалення регулювання відносин у процесі їх здійснення. Актуалізується потреба подальших досліджень за цим напрямом у галузі публічного управління, зокрема, що стосується практико-орієнтованого наукового супроводження діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування у цій сфері.

Акцентується увага на важливості як зменшення кількості дискреційних повноважень, так і забезпечення належного контролю за здійсненням таких повноважень на основі законності, справедливості, доцільності. Підкреслюється необхідність посилення відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування, у тому числі громадсько-політичної, та розвитку практики громадського контролю за процесом прийняття управлінських рішень з питань місцевого значення. Піднімається проблема формування компетентностей посадових осіб з питань здійснення дискреційних повноважень. У якості методичного супроводження пропонується розробити методичку прийняття рішень, вчинення дій у ході реалізації дискреційних повноважень.

Ключові слова: дискреційні повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування; власний розсуд; децентралізація влади; реформування місцевого самоврядування

Discretionary powers: threats and opportunities for the development of local government in Ukraine

T.M. TARASENKO

Dnepropetrovsk regional institute of public administration, the National
academy of public administration, office of the President of Ukraine,
Dnipro, Ukraine

Abstract

The essence of discretionary powers of authorities and officials of local government has been developed, and possible dangers associated with their implementation in the context of the local government development in Ukraine have been outlined. The study attempts to specify the nature of these powers with due regard to the specific features of local government and outline approaches for improving the regulation of relations in the exercise of discretionary powers. The need for further researches in this area in the field of public administration, in particular, regarding the practice-oriented research support to activities of authorities and officials of local government in this area, has been substantiated.

The article focuses on the importance of not only reducing the number of discretion-

© Т.М. Тарасенко, 2016

ary powers, but also ensuring the proper monitoring of the exercise of such powers on the basis of law, justice, and expediency. The article emphasizes the need to strengthen accountability of authorities and officials of local government, including the social and political accountability and development of practices of public control over the decision-making in the field of local government. The research results confirm the relevance of an issue of the formation of competence of officials on the matters of the exercise of discretionary powers. It is recommended to develop the techniques of making decisions or actions during the implementation of discretionary powers as methodological support. This methodology is based on the requirements of the Administrative Court Procedure Code of Ukraine and existing methodologies with anti-corruption expertise.

It has been noted that discretionary powers of authorities and officials of local government make it possible to increase the level of their freedom in the activities concerning the functions of local government. It gains in particular importance in the absence of decision-making opportunities otherwise. However, these powers necessitate ensuring a high level of legal culture, accountability and efficient control mechanisms, protection of citizens from harm caused as a result of the exercise of such powers. Introduction of prefects has been considered as opportunities for monitoring the implementation of discretionary power in local government, especially, regarding the observation of law.

Regulation of the performance of a significant amount of powers related to the regulation of relations between a local government authority and individuals and legal entities in different spheres of life is revealed as a means of reducing the corruption factor in their performance. The focus of this regulation, as concluded by the study, should be given to the determination of basic conditions, terms of decisions or actions, accountability for their failure or improper performance.

Key words: discretionary powers of authorities and officials of local government; sole discretion; decentralization of power; local government reforming

Дискреционные полномочия: угрозы и возможности для развития местного самоуправления в Украине

Т.Н. ТАРАСЕНКО

Днепропетровский региональный институт государственного управления
Национальной академии государственного управления при Президенте Украины,
Днепр, Украина

Авторское резюме

Исследованы дискреционные полномочия органов и должностных лиц местного самоуправления в контексте обеспечения развития местного самоуправления в Украине. Сделана попытка конкретизировать сущность этих полномочий и подходы по совершенствованию регулирования отношений в процессе их осуществления. Актуализируется потребность дальнейших исследований по этому направлению в области публичного управления, в частности, что касается практико-ориентированного научного сопровождения деятельности органов и должностных лиц местного самоуправления в этой сфере. Акцентируется внимание на важности как уменьшения количества дискреционных полномочий, так и обеспечения надлежащего контроля за осуществлением таких полномочий на основе законности, справедливости, целесообразности. Подчеркивается необходимость усиления ответственности органов и должностных лиц местного самоуправления, в том числе общественно-политической, а также развития практики общественного контроля за процессом принятия управленческих решений по вопросам местного значения. Поднимается проблема формирования компетентностей должностных лиц по вопросам осуществления дискреционных полномочий. В качестве методического сопровождения предлагается разработать методiku принятия решений, осуществления деятельности в ходе реализации дискреционных полномочий.

Ключевые слова: дискреционные полномочия органов и должностных лиц местного самоуправления; действие по собственному усмотрению; децентрализация власти; реформирование местного самоуправления

Постановка проблеми. Децентралізація влади в Україні, як основа реформування місцевого самоврядування, визначає можливості вирішення проблеми розмежування повноважень органів публічної влади на місцях та розширення повноважень органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Особливе місце в конкретизації функцій та повноважень у цій сфері належить питанню дискреційних повноважень та визначенню підходів до регулювання суспільних відносин в процесі їх реалізації. На відміну від галузі права, в межах якої ця проблематика знаходить значну увагу дослідників, в галузі знань публічного управління цей напрям не знайшов ґрунтовного висвітлення. Існуючі публікації, в яких висвітлюються дискреційні повноваження органів місцевого самоврядування, зосереджуються переважно на розкритті їх як корупційного чинника, не поглиблюючи розкриття сутності таких функцій, засобів запобігання їх негативного впливу й регулювання як одного з актуальних питань у забезпеченні розвитку місцевого самоврядування.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика дискреційних повноважень органів публічної влади знаходить своє відображення в публікаціях Н. Армаша, В. Венгера, Д. Кобильника, М. Козюбри, М. Ховронюка та інших [1; 3; 6; 4; 18]. Спільним для робіт у галузі права є розкриття проблеми обмеження дискреційних повноважень як актуального завдання в забезпеченні утвердження верховенства права в Україні. Значну увагу в дослідженнях приділено аналізу проблем здійснення адміністративного судочинства у цій сфері [7; 17; 2; 8]. Поряд із тим сучасні вимоги до публічного управління обумовлюють потребу поглиблення знань щодо визначення основних підходів до розгляду цих повноважень, зокрема у сфері місцевого самоврядування.

Метою дослідження є розкриття сут-

ності дискреційних повноважень органів і посадових осіб місцевого самоврядування та окреслення напрямів удосконалення їх регулювання в контексті розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Недостатній рівень визначеності підходів до регулювання дискреційних повноважень органів публічної влади певною мірою пояснюється відсутністю належного нормативно-правового забезпечення цього питання. В українському законодавстві поняття дискреційних повноважень знайшло своє відображення в антикорупційному законодавстві, мова йде про затверджену урядом в 2009 р. методологію проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, яка втратила силу в 2011-му дискреційні повноваження визначалися як «сукупність прав і обов'язків державних органів, їх посадових та службових осіб, що дають можливість на власний розсуд визначити повністю або частково зміст рішення або вибрати один з кількох варіантів прийняття рішень, передбачених проектом акта» [12]. Схоже тлумачення та розкриття окремих аспектів дискреційних повноважень знайшло також своє відображення в низці інших методологій з проведення антикорупційної експертизи. Це методологія з проведення антикорупційної експертизи, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 23 червня 2010 р. № 1380/5, методологія проведення громадської антикорупційної експертизи: загальні засади, розроблена у 2012 р. неурядовими організаціями на чолі з Transparency International Україна та за підтримки Програми розвитку ООН, методологія проведення громадської антикорупційної експертизи Центру політико-правових досліджень [10; 11; 9]. В них широта дискреційних повноважень віднесена до основних корупціогенних факторів та, на цій основі, виділено основні аспекти виявлення й подолання їх негативних впливів. В юридичній енци-

клопедії за редакцією Ю. Шемшученка В. Авер'янов визначає дискреційну владу як спосіб реалізації публічної влади, за яким відповідний суб'єкт влади (орган чи посадова особа) застосовує надані йому в межах закону повноваження на власний розсуд, без необхідності узгодження у будь-якій формі своїх дій з іншими суб'єктами. Відповідно такі повноваження називаються дискреційними [19].

В європейському адміністративному просторі питання дискреційних повноважень знаходить своє відображення серед іншого в документах Ради Європи. До таких актів належать Резолюція Ради Європи (77) 31 Про захист особи стосовно актів адміністративних органів влади, Рекомендація № R (80) 2 Комітету Міністрів Ради Європи Державам-членам стосовно реалізації адміністративними органами влади дискреційних повноважень, Рекомендація № R (91) 1 Комітету Міністрів Ради Європи Державам-членам стосовно адміністративних санкцій [14 – 16]. По суті, документи спрямовані на визначення засобів подолання можливих негативних наслідків від неналежного здійснення адміністративними органами влади повноважень щодо правового регулювання різних сфер суспільного життя [15, с. 4]. Так, в рекомендації № R (80) 2 Комітету Міністрів Ради Європи дискреційні повноваження розглядаються як повноваження, які адміністративний орган, приймаючи рішення, може здійснювати з певною свободою розсуду, тобто, коли такий орган може обирати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращим за даних обставин [7; 8]. Тобто регулювання відносин у цьому напрямку, у першу чергу, спрямоване на створення умов убезпечення від загрози посилення невиннованого адміністративного тиску органів влади та забезпечення захисту прав і законних інтересів людини у випадку загрози або порушення їх з боку цих органів.

В умовах децентралізації влади та перерозподілу повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування необхідним є вра-

хування сучасних підходів до належного врядування у вимірі конкретизації меж та умов дискреційних повноважень. Для розуміння ролі цих повноважень у сфері місцевого самоврядування важливим є врахування того, що в окремих випадках, за відсутності чіткого законодавчого визначення можливостей прийняття рішення з того чи іншого питання органом або посадовою особою місцевого самоврядування, взагалі може не бути можливості прийняття відповідного рішення. Надаючи певну кількість дискреційних повноважень цим органам та посадовим особам створюються умови для вирішення ними на власний розсуд у межах правового поля окремі питання місцевого значення. Тим самим, необхідно орієнтуватися не лише на зменшення кількості дискреційних повноважень, але й на забезпечення належного контролю за здійсненням таких повноважень на основі законності, справедливості, доцільності. У цьому зв'язку актуалізується питання відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема, це стосується їх громадсько-політичної відповідальності. Також важливим є розвиток практики громадського контролю за процесом прийняття управлінських рішень з питань місцевого значення.

Наступним суттєвим моментом у розкритті проблематики реалізації дискреційних повноважень є необхідність акцентування уваги на формування відповідних компетентностей посадових осіб у питаннях їх здійснення. Формування такої компетентності має забезпечуватися належним практико-орієнтованим методичним супроводженням. Одним з можливих кроків на цьому шляху може бути вироблення певної методики прийняття рішень, вчинення дій у межах реалізації дискреційних повноважень. Така методика розглядається як спосіб визначення засад здійснення діяльності, спрямований допомогти відповідній особі, органу діяти в межах законодавчо наданих їм повноважень з максимальним орієнтуванням на забезпечення прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридич-

них осіб у вирішенні питань місцевого значення. Основними питаннями, на які має орієнтуватися ця методика, є дотримання законності; відповідність обраного варіанту рішення або дії меті повноваження; взяття до уваги усіх можливих переваг та втрат при прийнятті рішення або вчиненні дії; неупередженість та зваженість; дотримання вимог рівності перед законом, недопущення ущемлень прав людини; прийняття рішення або вчинення дій на основі забезпечення публічності та участі особи в цьому процесі; оперативність прийняття рішення або вчинення дії (по можливості в найкоротший строк). Такий перелік виділено виходячи з вимог Кодексу адміністративного судочинства України (ст. 2, ч. 3) [5]. Це дозволить забезпечити цілісність та наступність у застосуванні існуючих норм з регулювання публічно-правових відносин. Разом із тим, запропоновані питання потребують подальшого уточнення та роз'яснення з наступним детальним описом методики прийняття рішень, вчинення дій в умовах реалізації дискреційних повноважень.

При доопрацюванні такої методики доцільним є врахування попередніх напрацювань за цим напрямом, у тому числі, вищезазначених методологій проведення антикорупційної експертизи. В них підкреслюється факт того, що будь-яка публічно-владна діяльність неможлива без певного вільного розсуду суб'єктів відповідальності, що обумовлює наявність дискреційних повноважень, які дозволяють цим суб'єктам діяти залежно від обставин. При цьому оцінка умов, підстав та форми закріплення таких повноважень, за вивченням експертів, мають змінюватися залежно від сфери правового регулювання. Відповідно дискреційні повноваження пропонується застосовувати наступним чином: найбільш широке їх застосування в сфері внутрішньо апаратних відносин; мінімальне – у відносинах між органом публічної влади та фізичними і юридичними особами [9].

При наданні органам публічної влади, їх посадовим та службовим особам дискреційних повноважень експерти

відзначають необхідність приділення особливої уваги окремим питанням управлінської діяльності. Так, зокрема за методологією проведення громадської антикорупційної експертизи, необхідно забезпечити мінімальний обсяг таких повноважень у наступних питаннях: строках ухвалення рішень, умов (підстав) ухвалення рішень та врахування паралельних повноважень. Підкреслюється, що вірогідність зловживання повноваженнями підсилюється за умов відсутності строків або значної їх тривалості. Стосовно умов прийняття рішень відзначається бажаність їх фіксування не в підзаконному акті, а в законі. У питанні паралельних повноважень мова йде про варіанти, коли рішення приймається кількома суб'єктами відповідальності, передусім, це спільні рішення та їх погодження, а також про дублювання повноважень. Відповідно конкретизація суб'єкта відповідальності за прийняте рішення та подолання дублювань повноважень є одним із засобів подолання корупціогенного фактора при виконанні дискреційних повноважень [9]. Тим самим, розуміння існуючих загроз, пов'язаних з виконанням дискреційних повноважень, та врахування їх у процесі реформування місцевого самоврядування, сприятиме створенню кращих умов для професійної діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування й підвищенню ефективності управління у вирішенні питань місцевого значення.

Визначення теоретичних та практичних підходів до регулювання дискреційних повноважень у сфері місцевого самоврядування має також базуватися на врахуванні наступних аспектів. Ці повноваження мають свої особливості в залежності від суб'єкта їх виконання: повноваження сільської, селищної, міської ради (колегіальне прийняття рішень); повноваження сільського, селищного, міського голови (персональна відповідальність за свою діяльність); повноваження виконавчих органів рад, які здійснюють виконавчі функції і повноваження місцевого самоврядування (умови та форми їх виконання поділяються за сферами суспільного життя,

крім того, має значення делеговані чи власні ці повноваження, що визначає порядок відповідальності та контролю за їх здійсненням). Що ж до сільського, селищного, міського голови, то його дискреційні повноваження знаходять своє відображення зокрема в кадрових питаннях: призначення та звільнення керівників відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності територіальних громад [13]. Це зумовлює потребу приділення більшої уваги науково-методичному супроводженню діяльності з питань кадрової політики в органах місцевого самоврядування.

Особливої уваги потребує конкретизація управлінської діяльності щодо виконання повноважень місцевого самоврядування, які стосуються матеріальних, фінансових питань, тобто пов'язаних з використанням, розподілом ресурсів у цій сфері. Це, зокрема, стосується зниження обсягу управлінських рішень і дій на власний розсуд у питаннях: регулювання земельних відносин, надання дозволів на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення; надання згоди на розміщення та території територіальної громади певних об'єктів; розміщення на договірних засадах замовлень на виробництво продукції, виконання робіт (послуг), необхідних для територіальної громади тощо. Також мінімізація діяльності на власний розсуд має бути забезпечена в питаннях надання адміністративних послуг, послуг у сфері соціального захисту населення.

Висновки. Дослідження дозволяє зазначити, що дискреційні повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування дають змогу збільшити рівень їх свободи у здійсненні діяльності щодо виконання функцій місцевого самоврядування. Особливого значення це набуває за умов відсутності можливості прийняття відповідних рішень іншим

шляхом. Разом із тим, ефективність реалізації таких повноважень передбачає необхідність високого рівня правової культури, відповідальності, дієвих механізмів контролю, захисту громадян від шкоди заподіяної внаслідок здійснення таких повноважень. Зокрема, контроль за виконанням дискреційних повноважень в місцевому самоврядуванні, передусім, що стосується дотримання законності, може бути забезпечено з запровадженням інституту префектів. Надання їм контрольно-наглядових функцій, права призупиняти та відмінити рішення органів місцевого самоврядування, за умов визначених у законі, є одним із засобів регулювання публічно-правових відносин у сфері вирішення питань місцевого значення в умовах децентралізації влади.

Аналіз законодавчого визначення повноважень органів місцевого самоврядування дозволяє зробити висновок про необхідність подальшої регламентації виконання значного обсягу повноважень, пов'язаних з регулюванням відносин між органом місцевого самоврядування та фізичними і юридичними особами у різних сферах суспільного життя.

Метою такої регламентації є зменшення корупціогенного фактора у процесі їх виконання за рахунок визначення основних умов, строків прийняття рішень або вчинення дій, а також відповідальності за їх невиконання або неналежне виконання. Результати дослідження підтверджують думку про необхідність належного відображення специфіки здійснення дискреційних повноважень у профільному законодавстві у сфері місцевого самоврядування та посилення практико-орієнтованого наукового супроводження діяльності органів та посадових осіб щодо вирішення питань місцевого значення у відповідності до потреб, обумовлених реформуванням територіальної організації влади та місцевого самоврядування в Україні.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Армаш Н.О. Принципи реалізації дискреційних повноважень державними політичними діячами / Н.О. Армаш // Держава і право. Серія : Право. – 2014. – № 4 (46). – С. 19 – 25. – Режим доступу : file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Temp/drp_2014_4_6.pdf.
2. Белкін М.Л. Повноваження адміністративних судів щодо контролю за дискреційною владою. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=68998>.
3. Венгер В.М. Обмеження дискреційних повноважень як складова принципу верховенства права / В.М. Венгер // Наукові записки. Юридичні науки. – Т. 144 – 145. – 2013. – С. 49 – 54. – Режим доступу : file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Temp/NaUKMAun_2013_144-145_13.pdf.
4. Кобильник Д.А. Деякі міркування стосовно дискреційних повноважень органів, що здійснюють фінансову діяльність в Україні / Д.А. Кобильник // Теорія і практика правознавства. – 2015. – Вип. 2 (8). – Режим доступу : <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/63824/59304>.
5. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
6. Козюбра М.І. Верховенство права і Україна / М.І. Козюбра. – Право України. – 2012. – № 1 – 2. – С. 30 – 63. – Режим доступу : <http://cau.in.ua/ua/activities/analytcs/id/kozjubra-m.i.-verhovenstvo-prava-i-ukrajina-632/>.
7. Курчін і партнери. Дискреційні повноваження органів державної влади – як підстава відмови в задоволенні адміністративного позову. – Режим доступу : <http://kurchin.com.ua/uk/yuridichni-novini/diskreciyni-povnovazhennya-organiv-derzhvladi>.
8. Леськов П. Верховенство права чи дискреційні повноваження чиновника? – Режим доступу : <http://blog.liga.net/user/pleskov/article/17013.aspx>.
9. Методології проведення громадської антикорупційної експертизи. Центр політико-правових досліджень. – Режим доступу : <http://pravo.org.ua/ua/news/5226-metodologiya-provedennya-gromadskoyi-antikoruptionsiynoi-ekspertizi>.
10. Методологія проведення антикорупційної експертизи : наказ Міністерства юстиції України від 23 червня 2010 р. № 1380/5. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v1380323-10>.
11. Методологія проведення громадської антикорупційної експертизи: загальні засади, за підтримки Програми розвитку ООН, 2012 р. – Режим доступу : <http://ti-ukraine.org/system/files/library/methodology.pdf>.
12. Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів : постановою Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2009 р. № 1346. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1346-2009-вр>.
13. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
14. Резолюція № (77) 31 Про захист особи стосовно актів адміністративних органів влади, прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 28 вересня 1977 р.
15. Рекомендація № R (91) 1 Державам-членам стосовно адміністративних санкцій, прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 13 лютого 1991 р. – Режим доступу : http://pravo.org.ua/files/zarub_zakon/Rec_1991.pdf.
16. Рекомендація № R (80) 2 Державам-членам «Стосовно реалізації адміністративними органами влади дискреційних повноважень», прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 11 березня 1980 р.
17. Танасюк О. Дискреційні повноваження органів місцевого самоврядування та сфери їх застосування / О. Танасюк. – Режим доступу : <http://mozagazeta.com/news/a-7627.html>.
18. Хавронюк М.І. Передмова до Науково-практичного коментаря до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції». – Режим доступу : <http://www.zakonoproekt.org.ua/peredmov-a-do-naukovo-praktichnogho-komentarya-do-zakonu-pro-zasadi-protidiji-koruptionsiji.aspx>.
19. Юридична енциклопедія: В 6 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 2: Д – Й. – 744 с. – Режим доступу : <http://cycolp.com.ua/content/view/1051/58/1/7/#12739>.

REFERENCES:

1. Armash, N.O., 2014. Pryntsypy realizatsiyi dyskretsinykh povnovazhen' derzhavnymy politychnymy diyachamy [The principles of implementation of discretionary powers by state political leaders]. Derzhava i pravo. Seriya : Pravo 4 (46), 19 – 25. Access mode: file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Temp/drp_2014_4_6.pdf. (in Ukrainian).
2. Byelkin, M.L. Povnovazhennya administratyvnykh sudiv shchodo kontrolyu za dyskretsinyouy vladouy [The powers of administrative courts to control discretionary power]. Access mode: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=68998> (in Ukrainian).
3. Venher, V.M., 2013. Obmezheniya dyskretsinykh povnovazhen' yak skladova pryntsypu verkhovenstva prava [Limitation of discretion as part of the rule of law]. Naukovi zapysky. Yurydychni nauky 144 – 145, 49 – 54. Access mode: file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Temp/NaUKMAun_2013_144-145_13.pdf (in Ukrainian).
4. Kobyl'nyk, D.A., 2015. Deyaki mirkuvannya stosovno dyskretsinykh povnovazhen' orhaniv, shcho zdiysnyuyut' finansovu diyal'nist' v Ukrayini [Some considerations concerning the discretionary powers of carrying out financial operations in Ukraine]. Teoriya i praktyka pravoznavstva 2 (8). Access mode: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/63824/59304> (in Ukrainian).

5. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 6 lypnya 2005 r. № 2747-IV [Code of Administrative Procedure of Ukraine: Ukraine Code of 6 July 2005 r. Number 2747-IV]. Access mode: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (in Ukrainian).
6. Kozjubra, M.I., 2012. Verkhovenstvo prava i Ukrainy [Rule of law i Ukraine]. Pravo Ukrainy 1 – 2, 30 – 63. Access mode: <http://cau.in.ua/ua/activities/analytics/id/kozjubra-m.i.-verhovenstvo-prava-i-ukrajina-632/> (in Ukrainian).
7. Kurchin i partnery. Dyskretsiyni povnovazhennya orhaniv derzhavnoi vlyady – yak pidstava vidmovy v zadovolenni administratyvnoho pozovu [Kurchin and partners. The discretionary powers of public authorities - as a reason to dismiss the administrative action]. Access mode: <http://kurchin.com.ua/uk/yuridichni-novini/diskreiyini-povnovazhennya-organiv-derzhvladi> (in Ukrainian).
8. Les'kov, P. Verkhovenstvo prava chy dyskretsiyni povnovazhennya chynovnyka? [The rule of law or official discretion?]. Access mode: <http://blog.liga.net/user/pleskov/article/17013.aspx> (in Ukrainian).
9. Metodolohiyi provedennya hromads'koyi antykoruptsiynoyi ekspertyzy. Tsentr polityko-pravovykh doslidzhen' [Methodology of civic anti-corruption expertise. Center for Political and Legal Studies]. Access mode: <http://pravo.org.ua/ua/news/5226-metodologiya-provedennya-gromadskoyi-antikoruptsiynoyi-ekspertizi> (in Ukrainian).
10. Metodolohiya provedennya antykoruptsiynoyi ekspertyzy : nakaz Ministerstva yustytitsiyi Ukrainy vid 23 chervnya 2010 r. № 1380/5 [Methodology of anti-corruption expertise: Order of the Ministry of Justice of Ukraine on 23 June 2010 r. № 1380/5]. Access mode: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v1380323-10> (in Ukrainian).
11. Metodolohiya provedennya hromads'koyi antykoruptsiynoyi ekspertyzy: zahal'ni zasady, za pidtrymky Prohramy rozvytku OON, 2012 r [The methodology of civic anti-corruption expertise: general principles, supported by UNDP, 2012]. Access mode: <http://ti-ukraine.org/system/files/library/methodology.pdf> (in Ukrainian).
12. Pro zatverdzhennya Metodolohiyi provedennya antykoruptsiynoyi ekspertyzy proektiv normatyvno-pravovykh aktiv : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 hrudnya 2009 r. № 1346 [On approval of the Methodology for anti-corruption expertise of draft legal acts: Cabinet of Ministers of Ukraine of 8 December 2009 r. 1346]. Access mode: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1346-2009-vr> (in Ukrainian).
13. Pro mistseve samovyriaduvannya v Ukraini : zakon Ukrainy vid 21 travnya 1997 r. № 280/97-VR [On local government in Ukraine: the law of Ukraine on May 21, 1997]. Access mode: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr> (in Ukrainian).
14. Rezolyutsiya № (77) 31 Pro zakhyst osoby stosovno aktiv administratyvnykh orhaniv vlyady, pryynyata Komitetom Ministriv Rady Yevropy 28 veresnya 1977 r [Resolution № (77) 31 on protection of the individual in relation to acts of administrative authorities, adopted by the Committee of Ministers 28 September 1977]. (in Ukrainian).
15. Rekomendatsiya № R (91) 1 Derzhavam-chlenam stosovno administratyvnykh sanktsiy, pryynyata Komitetom Ministriv Rady Yevropy 13 lyutoho 1991 r [Recommendation № R (91) 1 to Member States on administrative sanctions adopted by the Committee of Ministers February 13, 1991]. Access mode: http://pravo.org.ua/files/zarub_zakon/Rec_1991.pdf (in Ukrainian).
16. Rekomendatsiya № R (80) 2 Derzhavam-chlenam «Stosovno realizatsiyi administratyvnymy orhanamy vlyady dyskretsiynykh povnovazhen'», pryynyata Komitetom Ministriv Rady Yevropy 11 bereznya 1980 r [Recommendation № R (80) 2 Member States «Regarding the implementation of the administrative authorities discretionary powers», adopted by the Committee of Ministers 11 March 1980]. (in Ukrainian).
17. Tanasyuk, O. Dyskretsiyni povnovazhennya orhaniv mistsevoho samovyriaduvannya ta sfery yikh zastovuvannya [Discretionary powers of local authorities and their scope]. <http://moyagazeta.com/news/a-7627.html> (in Ukrainian).
18. Khavronyuk, M.I. Peredmovna do Naukovo-praktychnoho komentarya do Zakonu Ukrainy «Pro zasady zapobihannya i protydyi koruptsiyi» [Introduction to Scientific-practical commentary to the Law of Ukraine «On Principles of Prevention and Combating Corruption»]. Access mode: <http://www.zakonoproekt.org.ua/peredmovna-do-naukovo-praktichnogo-komentarya-do-zakonu-pro-zasadi-protidiji-koruptsiji.aspx> (in Ukrainian).
19. Yurydychna entsyklopediya [Legal Encyclopedia]. 1998. «Ukr. entsykl.» 2. Kyiv. Access mode: <http://cycolp.com.ua/content/view/1051/58/1/7/№12739> (in Ukrainian).

Тарасенко Тетяна Миколаївна – кандидат наук з державного управління, доцент
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
Адреса: 49044, Дніпро, вул. Гоголя, 29
E-mail: tatianatarasenko@ukr.net

Tarasenko Tetiana M. – PhD in public administration, associate professor
Dnepropetrovsk regional institute of public administration, the National academy of public administration, office of the President of Ukraine
Address: 29, Gogol Str., Dnipro, 49044, Ukraine

Тарасенко Татьяна Николаевна – кандидат наук государственного управления, доцент
Днепропетровский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины
Адрес: 49044, Днепр, ул. Гоголя, 29